Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2025/3194

2025 7 2

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė

EESRK rekomendacijos dėl reformų ir investicijų pasiūlymų, suformuluotų per 2024–2025 m. Europos semestro ciklą

(nuomonė savo iniciatyva)

(C/2025/3194)

Pranešėjai: **Konstantinos DIAMANTOUROS**
Javier DOZ ORRIT
Luca JAHIER

Patarėjas	Olivier Cédric VAUZELLE (pranešėjo)
Plenarinės asamblėjos sprendimas	2024 7 11
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 52 straipsnis 2 dalis
Priimta skyriuje	2025 4 15
Priimta plenarinėje sesijoje	2025 4 30
Plenarinės sesijos Nr.	596
Balsavimo rezultatai (už / prieš / susilaikė)	152/0/2

1. Išvados ir rekomendacijos

ES turi vienu metu atremti didžiulius geopolitinius iššūkius užsienio, saugumo ir gynybos politikos srityje, pavyzdžiui, tenka reaguoti į Rusijos agresiją prieš Ukrainą, naujosios JAV administracijos pareiškimus ir veiksmus prekybos, NATO, teritorinių užmojų ir kitais klausimais, taip pat į nesiliaujančius konfliktus Artimuosiuose Rytuose. Kartu ES turi labai stipriai padidinti savo ekonomikos našumą ir konkurencingumą, kartu siekti žaliojo kurso tikslų ir Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimu stiprinti socialinę sanglaudą. Kad ES galėtų reaguoti į šiuos iššūkius, jai reikia tvirtos politinės ir pilietinės paramos, aktyvaus organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimo, gero valdymo, didesnės vienybės ir integracijos, taip pat nuoseklios demokratinių vertybių ir žmogaus teisių apsaugos tiek Europoje, tiek už jos ribų. EESRK mano, kad reikia sutelkti kuo daugiau finansinių išteklių – viešųjų ir privačiųjų, nacionalinių ir Europos – siekiant aiškiai apibrėžtų tikslų visose šiose srityse. Tai taip pat reiškia, kad reikia teikti pirmenybę Europos viešosioms gėrybėms ir stiprinti visas turimas biudžeto ir finansines priemones arba prireikus kurti naujas.

1.1. *Reformų ir investicinės priemonės valstybėse narėse, visų pirma grindžiamos 2024 m. konkrečioms šalims skirtomis rekomendacijomis (KŠSR)*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK)

1.1.1. pripažįsta, kad KŠSR svarba sprendžiant nacionalinius uždavinius valstybėse narėse skiriasi, ir ragina Europos Komisiją parengti labiau pritaikytas rekomendacijas dėl patikimos fiskalinės politikos, skirtos finansiniam stabilumui, ilgalaikiam tvariam augimui ir konkurencingumui, viešosioms išlaidoms itin svarbioms viešosioms paslaugoms, bendrojo intereso paslaugoms ir socialinei politikai, taip pat skaitmeninei ir žaliajai pertvarkai. EESRK taip pat ragina vyriausybes veiksmingiau įgyvendinti siūlomas investicijas ir reformas;

1.1.2. prašo Komisiją ir valstybes nares stiprinti sistemingą komunikaciją ir informuotumą apie KŠSR minimus darnaus vystymosi tikslus (DVT), visų pirma kai pasiūlymai dėl investicijų ir reformų paverčiami konkrečiais veiksmais ir priemonėmis;

1.1.3. dar kartą ragina Europos lygmeniu įtvirtinti struktūrizuotą konsultacijų procesą, numatant labiau suderintas ir skaidresnes oficialias konsultacijų procedūras;

1.1.4. pabrėžia, kad Komisija turėtų tęsti struktūrinį dialogą su nacionaliniais socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės organizacijomis (PVO). Komisija turėtų reikalauti valstybių narių pateikti konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais santrauką;

1.1.5. ragina į Europos semestrą įtraukti reformuotą partnerystės principą ([1]).

1.2. ***Vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniai struktūriniai planai ir naujoji ES ekonomikos valdymo sistema***

1.2.1. EESRK ragina Komisiją ES reglamente pateikti aiškias ir suderintas gaires valstybėms narėms, kaip privaloma tvarka, sistemingai, struktūriškai ir prasmingai įtraukti suinteresuotuosius subjektus. Šios gairės leistų vėliau nacionaliniu lygmeniu reguliuoti oficialų konsultacijų procesą. Komisija turėtų nustatyti, kad suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo kokybė yra vienas iš nacionalinio plano patvirtinimo kriterijų.

1.2.2. Europos Komisijos atliekamo valstybių narių vidutinio laikotarpio fiskalinių struktūrinių planų vertinimo metodas turėtų būti papildomai išnagrinėtas, visų pirma kiek tai susiję su atitiktimi reikiamoms naujoms investicijoms ir reformoms, kai valstybės narės prašo pratęsti koregavimo laikotarpį nuo ketverių iki septynerių metų.

1.3. ***Nacionaliniuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose numatytų reformų ir investicijų įgyvendinimas***

EESRK

1.3.1. mano, kad Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (EGADP) šiuo metu atlieka svarbų vaidmenį remiant investicijas ir reformas. Vis dėlto iki priemonės galiojimo pabaigos dar reikia išspręsti keletą su jos įgyvendinimu susijusių klausimų;

1.3.2. ragina gerinti koordinavimą, planavimą ir išteklių paskirstymą, kad būtų išvengta vėlavimo, ir supaprastinti procesus; taip pat prašo valstybių narių sudaryti sąlygas administruojantiems darbuotojams mokytis ir stiprinti gebėjimus, kad būtų pagerintas projektų valdymas ir administraciniai procesai; be kita ko yra pabrėžęs ([2]), kad reikia geresnės, laiku teikiamos ir nuoseklios informacijos apie nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų įgyvendinimo pažangą;

([1]) Europos socialinio fondo parama socialiniams partneriams 2007–2013 m. laikotarpiu, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1060 2021 m. birželio 24 d. kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės“ (OL L 231, 2021 6 30, p. 159), EESRK tiriamoji nuomonė „Stipresnis sanglaudos politikos po 2027 m. orientavimas į rezultatus. Iššūkiai, rizika ir galimybės“ (OL C, C/2025/2018, 2025 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2018/oj) ir vertinimo pranešimas „Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) įgyvendinimo laikotarpio vidurio vertinimas“ dėl elgesio kodekso ir diskusijos su suinteresuotaisiais subjektais CEMR konferencijoje ir jos dokumento „Galimybės vietos lygmeniu. Poveikis vietos lygmeniu. Kas yra Europos semestras?“ paskelbimas.

([2]) EESRK vertinimo pranešimas *EGADP įgyvendinimo laikotarpio vidurio vertinimas*.

1.3.3. tvirtina, kad būtina užtikrinti skaidrumą galutinių lėšų gavėjų atžvilgiu, ir paragino Komisiją bei nacionalines vyriausybes supaprastinti procedūras, sumažinti biurokratizmą ir teikti paramą, kad planai būtų vykdomi veiksmingai ir laiku ([3]);

1.3.4. ragina į kitą EGADP metinę ataskaitą įtraukti socialinių partnerių, PVO, nacionalinių parlamentų bei vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimo teminę analizę ([4]);

1.3.5. ragina pratęsti pagal EGADP skirtų lėšų panaudojimo terminą bent iki kitos daugiametės finansinės programos (DFP) 2028 m., jei paaiškėtų, kad jo nepratęsus bus prarastos lėšos ([5]);

1.3.6. pabrėžia, kad reikia aiškiau apibrėžti tarpinius ir galutinius tikslus ir užtikrinti valstybių narių teikiamos informacijos patikimumą ([6]); mano, kad reikia daugiau dėmesio skirti tarpvalstybinių projektų rengimui.

1.4. ***Investicijų poreikis dabartiniams ir būsimiems iššūkiams atremti***

1.4.1. EESRK mano, kad siekiant padidinti ES finansavimo pajėgumus, kaip siūloma M. Draghi pranešime, reikėtų gerokai padidinti esamą fiskalinę erdvę kiekvienoje valstybėje narėje ir išplėsti dabartinės DFP apimtį ir struktūrą. EESRK pakartoja, kad reikia sukurti Strateginių investicijų fondą ([7]), kuris būtų tokio pat dydžio kaip EGADP ir kuriame pirmenybė būtų teikiama Europos bendrųjų gėrybių ir nacionalinių investicijų finansavimui, atsižvelgiant į pagrindinius Europos politikos prioritetus. Naujai sukurta iniciatyva „InvestAI“ ir paskelbtas būsimas Konkurencingumo fondas, kurie yra tvirtesnės ir nuoseklesnės DFP dalis, rodo pažangą šioje srityje. Kartu EESRK pabrėžia, kad užbaigiant kurti kapitalo rinkų sąjungą (kurios pavadinimas neseniai pakeistas į „Europos santaupų ir investicijų sąjungą“) reikia skubiai didinti privačių santaupų telkimą ir padidinti EIB finansinį pajėgumą.

1.5. ***Peržiūrėtas ir tvirtesnis Europos semestras***

1.5.1. Europos semestras tapo tvirta ir nusistovėjusia ES ekonomikos valdymo ir koordinavimo su valstybėmis narėmis priemone, kuri šiuo metu toliau tobulinama. Pažangą šioje srityje taip pat patvirtina peržiūrėtos ES ekonomikos valdymo sistemos įsigaliojimas, jau paskelbtos Konkurencingumo koordinavimo priemonės ir semestro susiejimas, pirminis pasiūlymas dėl galimų sąsajų su semestru kalbant apie būsimas kitos DFP išlaidas ir bent dalį būsimo Sanglaudos fondo lėšų. Kaip ir 2024 m. gruodžio mėn. atšaukta 2025 m. metinės tvaraus augimo strategija, visi šie poslinkiai rodo, kad procesą reikia iš esmės atnaujinti.

1.5.2. EESRK ragina Komisiją skubiai peržiūrėti semestro struktūrą ir tvarkaraštį, kad ateityje būtų sukurtos sąsajos su konkurencingumo koordinavimo priemone, siekiant užtikrinti skaidrumą ir sudaryti sąlygas visiems suinteresuotiesiems subjektams (ES institucijoms, nacionalinėms vyriausybėms, parlamentams, vietos valdžios institucijoms, socialiniams partneriams ir PVO) pasirengti visapusiškai atlikti savo vaidmenį Europos semestro procese.

([3]) Audito Rūmai. 2023 m. Komisijos biudžeto įvykdymo patvirtinimas: klausymas dėl EGADP, kuriame dalyvauja Komisijos nariai Valdis Dombrovskis ir Paolo Gentiloni (Biudžeto kontrolės komitetas, Europos Parlamentas, 2024 m. lapkričio 12 d.)[1] Europos Parlamentas – *The 100 largest recipients of Recovery and Resilience Facility* („100 didžiausių pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę skirtų lėšų gavėjų“).

([4]) Pagal Europos regionų komiteto nuomonę ECON-VII/037 „Europos ekonomikos gaivinimo plano po COVID-19 laikotarpio vidurio peržiūra (Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė)“ (priimta 2024 m. spalio mėn.) (OL C, C/2024/7057, 2024 12 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7057/oj).

([5]) Atitinka Europos regionų komiteto nuomonę ECON-VII/037 „Europos ekonomikos gaivinimo plano po COVID-19 laikotarpio vidurio peržiūra (Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė)“ (priimta 2024 m. spalio mėn.) (OL C, C/2024/7057, 2024 12 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7057/oj).

([6]) Audito Rūmai. 2023 m. Komisijos biudžeto įvykdymo patvirtinimas: klausymas dėl EGADP, kuriame dalyvauja Komisijos nariai Valdis Dombrovskis ir Paolo Gentiloni (Biudžeto kontrolės komitetas, Europos Parlamentas, 2024 m. lapkričio 12 d.)[1] Europos Parlamentas *The 100 largest recipients of Recovery and Resilience Facility* („100 didžiausių pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę skirtų lėšų gavėjų“).

([7]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. ES investicijų fondas ekonominiam atsparumui ir tvariam konkurencingumui skatinti (nuomonė savo iniciatyva) (OL C, C/2024/6862, 2024 11 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6862/oj).

1.5.3. EESRK siūlo Europos Komisijai Europos semestro procese taikyti gerovės ekonomiką apibrėžiančius rodiklius, kad būtų galima įvertinti kiekvienos valstybės narės padėtį ir susidaryti išsamesnį vaizdą.

2. **Įžanga**

2.1.1. Ši nuomonė savo iniciatyva ir informacinis pranešimas įtraukti į dokumentų rinkinį ir jais tęsiamas EESRK Europos semestro grupės darbas: konsultacijos su ES valstybių narių nacionalinėmis ekonomikos ir socialinių reikalų tarybomis, socialiniais partneriais ir PVO svarbiausiais Europos semestro klausimais. Šia nuomone papildomas informacinis pranešimas, kuriame pateikiamos valstybių narių socialinių partnerių ir PVO nuomonės dėl nacionalinių reformų ir investicijų pasiūlymų ir jų įgyvendinimo (2024–2025 m. Europos semestro ciklas), įtraukiant EESRK politikos rekomendacijas, išvadas ir politikos pasiūlymus, grindžiamus pranešime pateiktais konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais rezultatais.

2.1.2. Vykdydamas šią veiklą, EESRK tęsia savo darbą, kuriuo siekiama skatinti aktyvesnį dalyvavimą Europos semestre ir ekonomikos valdymo sistemoje, užtikrinant didesnę atsakomybę nacionaliniu lygmeniu ir aktyvesnį organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimą. Plataus masto dalyvavimas padeda priimti faktais pagrįstus sprendimus ir užtikrinti demokratinį teisėtumą bei didina visuomenės pritarimą pertvarkos politikai ir sisteminiams pokyčiams.

3. **Nuomonės aplinkybės**

3.1.1. Šioje nuomonėje savo iniciatyva pirmiausia aptariamos valstybių narių reformos ir investicinės priemonės, ypač tos, kurios grindžiamos 2024 m. KŠSR ir jų įgyvendinimu. Kaip 2024 m. Europos semestro pavasario dokumentų rinkinio dalį, birželio mėn. Komisija pasiūlė 2024 m. KŠSR projektą, kurį Taryba su nedideliais pakeitimais priėmė 2024 m. liepos mėn. Šias konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas sudaro: i) rekomendacija dėl fiskalinės politikos (1 KŠSR); ii) rekomendacija dėl EGADP ir sanglaudos politikos programų įgyvendinimo ([8]) (2 KŠSR); iii) 3 KŠSR ir 4 KŠSR, kuriose aptariami kiti neįgyvendinti politikos prioritetai arba valstybių narių ypatumai. Maždaug du trečdaliai rekomendacijų, pateiktų pagal 3 KŠSR ir 4 KŠSR, buvo susijusios su politika, kuria siekiama stiprinti darbo rinkas pasitelkiant švietimą ir investicijas į įgūdžius, skatinti žaliąją pertvarką bei kitą su energetika susijusią politiką ir spręsti likusius konkurencingumo klausimus. Antra, šioje nuomonėje savo iniciatyva daug dėmesio skiriama vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniams struktūriniams planams, kurie yra naujosios ekonomikos valdymo sistemos pagrindas ([9]). Šiuose planuose valstybės narės nustato savo fiskalinius tikslus, prioritetines reformas ir investicijas ([10]), taip pat priemones, skirtas bet kokiam galimam makroekonominiam disbalansui fiskalinio koregavimo laikotarpiu šalinti.

3.1.2. Atsižvelgdamas į tai, EESRK ragina nustatyti nuolatines ir struktūrizuotas procedūras konsultacijoms su socialiniais partneriais ir PVO rengiant nacionalinius planus ([11]). Be to, Reglamento dėl naujos ekonomikos valdymo sistemos 11 straipsnyje ([12]) valstybės narės raginamos, laikantis nacionalinės teisines sistemos nuostatų, kai rengiami planai, konsultuotis su socialiniais partneriais, regionų valdžios institucijomis, PVO ir kitais atitinkamais nacionaliniais suinteresuotaisiais subjektais. Kalbant apie 2025 m. Europos semestro ciklą, valstybės narės galėjo (bet neprivalėjo) rengti tokias konsultacijas atsižvelgiant į trumpą laikotarpį, per kurį turi būti parengti pirmieji nacionaliniai vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniai struktūriniai planai. Rengdamos visus būsimus planus, jos turės konsultuotis su nacionaliniais suinteresuotaisiais subjektais, nors konsultacijų kokybės kriterijai nenustatyti. Trečia, šioje nuomonėje savo iniciatyva nagrinėjama pažanga, padaryta vykdant nacionaliniuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose numatytas reformas ir investicijas ([13]).

([8]) „Inforegio“. Nauja sanglaudos politika.

([9]) Europos Komisijos komunikatas „2025 m. Europos semestras. Naujosios ekonomikos valdymo sistemos įgyvendinimas“ (2024 m. lapkričio 26 d.).

([10]) Reformos ir investicijos, kuriomis sprendžiami pagrindiniai įgyvendinant Europos semestrą nustatyti uždaviniai, ir bendri ES prioritetai.

([11]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. (EB) Nr. 1466/97 (COM(2023) 240 final – 2023/0138 (COD)), Pasiūlymas dėl Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo (COM(2023) 241 final – 2023/0137 (CNS)), Pasiūlymas dėl Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms (COM(2023) 242 final – 2023/0136 (NLE))“ (OL C, C/2023/880, 2023 12 8, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/880/oj).

([12]) 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1263, dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 (OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([13]) Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė. Europos Komisija.

4. **Bendrosios pastabos**

4.1. ***Reformų ir investicinės priemonės valstybėse narėse, visų pirma grindžiamos 2024 m. konkrečioms šalims skirtomis rekomendacijomis (KŠSR), ir šių priemonių įgyvendinimas***

4.1.1. KŠSR svarba sprendžiant nacionalinius uždavinius valstybėse narėse skiriasi, todėl EESRK ragina Komisiją ypatingą dėmesį sutelkti į specialiai pritaikytas rekomendacijas dėl patikimos fiskalinės biudžeto politikos, skirtos finansiniam stabilumui ir ilgalaikiam augimui, viešosioms išlaidoms, viešųjų paslaugų ir bendrojo intereso paslaugų tvarumui, geresniam instituciniam koordinavimui, socialinės politikos gerinimui (ypač tokiose srityse kaip sveikatos priežiūra, įgūdžių ugdymas, nelygybė ir įtrauktis), taip pat skaitmeninei ir žaliajai pertvarkai (visų pirma įtraukiant aplinkosaugos tikslus į viešąją politiką). Taip pat reikėtų skirti dėmesį apmokestinimui, kad būtų galima remti šias reformas ir pertvarkas. EESRK ragina pirmenybę teikti dabartinėms ekonominėms problemoms, pavyzdžiui, būsto, socialinės apsaugos, pragyvenimo išlaidų ir energijos sąnaudų, taip pat struktūrinėms problemoms, kenkiančioms ES konkurencingumui, pavyzdžiui, pertekliniam reguliavimui ir ilgai trunkančioms leidimų išdavimo procedūroms. EESRK taip pat ragina nacionalines vyriausybes pasitelkti ilgalaikį strateginį planavimą ir veiksmingiau bei sistemingiau įgyvendinti šiose KŠSR siūlomas investicijas ir reformas.

4.1.2. EESRK atkreipia dėmesį, kad valstybėms narėms skirtose KŠSR DVT integruoti skirtingai ir ragina Komisiją bei valstybes nares stiprinti sistemingą komunikaciją ir didinti informuotumą apie šiuos tikslus, visų pirma kai pasiūlymai dėl investicijų ir reformų paverčiami konkrečiais veiksmais ir priemonėmis. Geresnis visuomenės supratimas apie DVT suteiktų didelių galimybių užtikrinti holistinį požiūrį į darnų vystymąsi. EESRK pabrėžia, kad reikia reformuoti Europos semestrą, kad būtų galima geriau valdyti ir remti ES tikslų ir uždavinių, nustatytų, pavyzdžiui, Europos žaliojo kurso komunikate, Europos socialinių teisių ramstyje ir 2024 m. rugsėjo mėn. priimtame JT pakte dėl ateities ([14]), įgyvendinimą ir padidinti dabartinį žemą ES konkurencingumo lygį. EESRK sutinka, kad išsamūs DVT įgyvendinimo tikslai ir aiškūs bei plataus užmojo uždaviniai leistų Europos semestro kontekste įvertinti, ar esama politika ir investicijos yra veiksmingos ir padeda daryti pažangą tinkama linkme, ar reikia papildomų reformų ir investicijų, kurias vėliau būtų galima rekomenduoti vykstant semestro procesui ([15]). Todėl EESRK taip pat mano, kad reikia persvarstyti dabartinį Europos semestrui taikomą trūkumų analizės metodą.

4.1.3. Bendras konsultacijų su socialiniais partneriais ir PVO tikslas – ateinančiais metais priimti sprendimus dėl socialinės ir ekonominės politikos krypties. Per Europos semestrą aptariamos temos apskritai yra aktualiausios organizuotai pilietinei visuomenei. Viena vertus, nacionaliniai suinteresuotieji subjektai gali prisidėti savo ekspertinėmis žiniomis, kita vertus, jie taip pat gali pasiūlyti svarbių priemonių. Nors šiuo metu yra nemažai dalyvavimo mechanizmų, daugelis iš jų nesudaro galimybių užmegzti tikrą dialogą ir dažnai nesiimama tolesnių veiksmų dėl iškeltų klausimų, todėl kyla nusivylimas. EESRK dar kartą ragina Europos lygmeniu priimti teisės aktus dėl struktūrizuoto konsultacijų proceso, numatant labiau suderintas ir skaidresnes oficialias konsultacijų procedūras. Šio procedūros tikslas – užtikrinti, kad socialiniai partneriai ir PVO sistemingai, greičiau, produktyviau ir veiksmingiau dalyvautų sprendimų priėmimo procese. Ja taip pat turėtų būti užtikrintos konsultacijos su suinteresuotaisiais subjektais dėl to, kaip jų indėlis buvo panaudotas ir kodėl buvo priimti sprendimai.

4.1.4. Kartu Komisija turėtų tęsti struktūrinį dialogą su nacionaliniais socialiniais partneriais ir PVO. Komisija turėtų reikalauti valstybių narių pateikti išsamią konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais santrauką. Galiausiai EESRK ragina į Europos semestrą įtraukti reformuotos partnerystės principą ([16]).

([14]) https://www.un.org/en/summit-of-the-future/pact-for-the-future.

([15]) A European Agenda To Navigate Uncertain Times – How to steer the EU towards wellbeing for all now and in the future – MERGE (mergeproject.eu)

([16]) Europos socialinio fondo parama socialiniams partneriams 2007–2013 m. laikotarpiu, Reglamentas (ES) 2021/1060, EESRK tiriamoji nuomonė „Stipresnis sanglaudos politikos po 2027 m. orientavimas į rezultatus. Iššūkiai, rizika ir galimybės“ (OL C, C/2025/2018, 2025 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2018/oj) ir vertinimo pranešimas „Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) įgyvendinimo laikotarpio vidurio vertinimas“ dėl elgesio kodekso ir diskusijos su suinteresuotaisiais subjektais CEMR konferencijoje ir jos dokumento „Galimybės vietos lygmeniu. Poveikis vietos lygmeniu. Kas yra Europos semestras?“ paskelbimas.

4.2. ***Vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniai struktūriniai planai ir naujoji ES ekonomikos valdymo sistema***

4.2.1. Kalbant apie dabartinių planų turinį, apskritai išlieka abejonių, ar siūlomų priemonių pakanka įveikti valstybėms narėms kylančius iššūkius, pavyzdžiui, dvejopos pertvarkos, inovacijų ir tvaraus konkurencingumo, taip pat geopolitinius ir struktūrinius iššūkius, susijusius su saugumu ir gynyba, strateginiu savarankiškumu, demografine padėtimi, energetika, infrastruktūra, socialine apsauga, socialine sanglauda ir priežiūros paslaugomis. Be to, dėl E. Letta ([17]) ir M. Draghi pranešimų pagrindinių išvadų poveikio naujajai Komisijos darbo programai, EESRK nuomone, turėtų atsirasti galimybė pakeisti kai kuriuos nacionalinių fiskalinių struktūrinių planų aspektus, jei bus laikomasi makroekonominių parametrų, užtikrinančių viešųjų finansų tvarumą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiais.

4.2.2. Nepaisant EESRK raginimo užtikrinti PVO atstovų dalyvavimą formuojant ir įgyvendinant ekonominę, užimtumo ir socialinę politiką, kuri turi būti įtraukta į nacionalinius vidutinės trukmės struktūrinius biudžeto planus ([18]), jis pastebėjo, kad daugelyje valstybių narių suinteresuotiesiems subjektams nebuvo suteikta galimybė susipažinti su nacionalinio plano turiniu prieš jį pateikiant Komisijai arba prieš Komisijai išsiunčiant šių planų vertinimą. Nors žinoma, kad šie planai yra valstybių narių ekonominės ir fiskalinės politikos vykdymo orientyras, be to, juose numatytos prioritetinės reformos ir investicijos ateinantiems ketveriems septyneriems metams. Nacionaliniai suinteresuotieji subjektai gali prisidėti savo ekspertinėmis žiniomis ir taip pat gali pasiūlyti tinkamas priemones, atspindinčias realią padėtį vietoje. Tenka dar labiau apgailestauti, nes nacionalinė atsakomybė už planuose prisiimtus įsipareigojimus, kuri yra vienas iš jų įgyvendinimo veiksnių, gali būti užtikrinta tik tuo atveju, jei politiniai ir socialiniai subjektai dalyvauja rengiant planus per oficialias konsultacijas. Tai turėtų būti užtikrinta ir tuo atveju, kai pradedama taikyti bendroji nukrypti leidžianti išlyga.

4.2.3. Todėl tie patys suinteresuotieji subjektai ir EESRK dar kartą ragina Komisiją parengti ES reglamentą dėl socialinių partnerių ir PVO įtraukimo į Europos semestro procesą ir ES ekonomikos valdymo sistemą. Šiame reglamente būtų apibrėžti pagrindiniai dalyvavimo proceso principai ir tvarka, kurių turėtų būti laikomasi valstybių narių procedūrose ([19]).

4.3. ***Nacionaliniuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose numatytų reformų ir investicijų įgyvendinimas***

4.3.1. Kalbant apie tai, ar nacionalinės vyriausybės galės įsisavinti pagal EGADP skirtas lėšas iki 2026 m. rugpjūčio 31 d., daugelis suinteresuotųjų subjektų abejoja, ar jos galės tai padaryti visiškai arba tinkamai. Kyla rizika, kad atitinkamos lėšos bus naudojamos neefektyviai, o tai pakenks projektų ir veiksmų, vykdomų naudojantis EGADP parama, kokybei ir veiksmingumui. Jei vyriausybės nepaspartins ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose numatytų reformų ir investicijų įgyvendinimo, gali būti prarasta daug lėšų. Nors padaryta pažanga lėšas panaudojant ir įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, šį procesą dar reikia skubiai spartinti. Atsiliekama visų pirma dėl nepakankamų administracinių gebėjimų nacionaliniu ir vietos lygmeniu, neefektyvumo, skaidrumo problemų, valdymo problemų ir nepakankamo planavimo bei tinkamų išteklių trūkumo įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Nustatyta ir kitų vėlavimo įgyvendinti planus priežasčių, pavyzdžiui, privačiojo sektoriaus iniciatyvos stoka, nerealistiški terminai ir fragmentiškas vyriausybinių agentūrų veiklos koordinavimas, nesugebėjimas mažiems projektams surinkti pakankamai lėšų, išteklių trūkumas ir griežti terminai, lemiantys vėlavimą dėl biurokratinių procedūrų, netinkamo reformų parengimo, nepakankamo konsultavimosi su suinteresuotaisiais subjektais, dėl kurio nepakankamai pasirengta reformoms, projektų įgyvendinimo grafikų trūkumo, taip pat vėlavimo dėl ilgų pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų ir viešųjų pirkimų procedūrų rengimo.

([17]) Enrico Letta „Daug daugiau nei rinka“, 2024 m. balandžio mėn.

([18]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. (EB) Nr. 1466/97 (COM(2023) 240 final – 2023/0138 (COD)), Pasiūlymas dėl Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo (COM(2023) 241 final – 2023/0137 (CNS)), Pasiūlymas dėl Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms (COM(2023) 242 final – 2023/0136 (NLE))“ (OL C, C/2023/880, 2023 12 8, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/880/oj).

([19]) EESRK nuomonės: „Reformų ir investicijų pasiūlymai ir jų įgyvendinimas valstybėse narėse. Ką mano organizuota pilietinė visuomenė? *(2023–2024 m. Europos semestro ciklas)* (OL C, C/2024/4054, 2024 7 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4054/oj), „EESRK rekomendacijos dėl patikimos Europos semestro reformos“ (OL C 228, 2023 6 29, p. 1) ir „*Naujos ateičiai tinkamos ekonomikos valdymo taisyklės*“ (OL C, C/2023/880, 2023 12 8, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/880/oj).

4.3.2. Todėl labai svarbu vykdyti konsultacijas su visais socialiniais ir ekonominiais partneriais ir jų išklausyti bei teikti visuomenei išsamią informaciją ir vykdyti tinkamą komunikaciją. EESRK ragina gerinti koordinavimą, planavimą ir išteklių paskirstymą, kad nebebūtų vėluojama, būtų supaprastintos procedūros, įskaitant nereikalingų dokumentų mažinimą, ir įdiegti skaitmeniniai sprendimai. Komitetas taip pat ragina valstybes nares sudaryti sąlygas administracijos darbuotojams dalyvauti mokymuose ir stiprinti gebėjimus, kad būtų pagerintas projektų valdymas ir administraciniai procesai. EESRK ([20]) taip pat pabrėžė, kad reikia geresnės, laiku teikiamos ir nuoseklios informacijos apie nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų įgyvendinimo pažangą.

4.3.3. EESRK primygtinai pabrėžia būtinybę užtikrinti skaidrumą galutinių lėšų gavėjų atžvilgiu, ir paragino Komisiją bei nacionalines vyriausybes supaprastinti procedūras, sumažinti biurokratizmą ir teikti paramą, kad planai būtų vykdomi veiksmingai ir laiku. Ragina ateityje užtikrinti didesnį skaidrumą galutinių gavėjų atžvilgiu ([21]). Valstybės narės paskelbė daugiau kaip 100 didžiausių gavėjų, o kai kuriais atvejais 10 didžiausių gavėjų yra iš viešojo sektoriaus ([22]). Didesnis skaidrumas leistų susipažinti su išsamiu pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą skirtų lėšų gavėjų sąrašu. Komisija turėtų pakeisti apibrėžtį, kuri pateikta ne reglamente, o gairėse ([23]). Pagal EGADP skirtų lėšų srautas turi būti skaidrus ir atsekamas, kad būtų užtikrintas veiksmingas šių išteklių naudojimas. Reikia suderinti informaciją, susijusią su viešosiomis lėšomis.

4.3.4. EESRK ragina į kitą EGADP metinę ataskaitą įtraukti socialinių partnerių, PVO, nacionalinių parlamentų bei vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimo teminę analizę ([24]).

4.3.5. Komitetas siūlo pratęsti pagal EGADP skirtų lėšų panaudojimo terminą, jei paaiškėtų, kad jo nepratęsus bus prarastos lėšos ([25]). Reikia lanksčiau įgyvendinti nacionalinius planus. Nuo derybų dėl DFP iki oficialios EGADP taikymo pabaigos praeina nemažai laiko. Idealiu atveju EGADP taikymo pabaiga turėtų būti suderinta su naująja DFP – taip valstybėms narėms būtų suteikta daugiau laiko planuotoms investicijoms ir reformoms įvykdyti. Be to, EESRK pažymėjo, kad keliose valstybėse narėse organizuota pilietinė visuomenė pritaria tam, kad DFP būtų taikomas rezultatais grindžiamas EGADP metodas, ir šis metodas būtų priimtinas sprendimas dėl nepakankamos pažangos siekiant mūsų bendrų tikslų. Tačiau kartu turėtų būti užtikrinta, kad šis metodas būtų taikomas lanksčiai, ir nustatytos privalomos taisyklės, siekiant, kad valstybės narės jų laikytųsi, taip pat jos turi būti patrauklios ir įgyvendinamos. Bet kuriuo atveju EESRK rekomenduoja vengti nereikalingo centralizavimo ir papildomos naštos visose programose, toliau taikyti specifinę metodiką, kuri leido sėkmingai įgyvendinti pagrindines ES programas (pvz., sanglaudos politikos programos), ir partnerystės principą, kuriuo užtikrinamas tinkamas susijusių suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas.

4.3.6. EESRK pabrėžia, kad reikia aiškiau apibrėžti tarpines ir galutines reikšmes, taip pat vertinimo priemones ir rodiklius bei užtikrinti valstybių narių teikiamos informacijos patikimumą ([26]). Komitetas mano, kad taip pat reikia daugiau dėmesio skirti tarpvalstybinių projektų rengimui.

4.3.7. Galiausiai jis primygtinai ragina siekti EGADP sėkmės. Organizuota pilietinė visuomenė atkreipia dėmesį į tam tikrą įgyvendinant EGADP įgytą patirtį, kurią būtų galima pritaikyti kitoms ES finansinėms priemonėms. Ši patirtis apima įvairius klausimus: biurokratizmą ir procedūrų supaprastinimą, nacionalinių socialinių partnerių ir PVO dalyvavimą, priemonės įgyvendinimo lankstumą, geresnio koordinavimo poreikį, taip pat tokios priemonės planavimą ir stebėseną.

([20]) Vertinimo pranešimas *„EGADP įgyvendinimo laikotarpio vidurio vertinimas“*.

([21]) Audito Rūmai. 2023 m. Komisijos biudžeto įvykdymo patvirtinimas: klausymas dėl EGADP, kuriame dalyvauja Komisijos nariai Valdis Dombrovskis ir Paolo Gentiloni (Biudžeto kontrolės komitetas, Europos Parlamentas, 2024 m. lapkričio 12 d.)[1] Europos Parlamentas – *The 100 largest recipients of Recovery and Resilience Facility* („100 didžiausių pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę skirtų lėšų gavėjų“).

([22]) Europos Parlamentas The 100 largest recipients of Recovery and Resilience Facility.

([23]) Audito Rūmai. Specialioji ataskaita 13/2024 (2024 m. rugsėjo mėn.): **„1 rekomendacija. Užtikrinti, kad būtų nuosekliai taikoma „galutinio gavėjo“ apibrėžtis.** Komisija turėtų užtikrinti, kad valstybės narės vienodai suprastų, ką apima sąvoka „galutinis gavėjas“, ir ją nuosekliai taikytų.“

([24]) Pagal Europos regionų komiteto nuomonę ECON-VII/037 „Europos ekonomikos gaivinimo plano po COVID-19 laikotarpio vidurio peržiūra (Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė)“ (priimta 2024 m. spalio mėn.) (OL C, C/2024/7057, 2024 12 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7057/oj).

([25]) Pagal Europos regionų komiteto nuomonę ECON-VII/037 „Europos ekonomikos gaivinimo plano po COVID-19 laikotarpio vidurio peržiūra (Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė)“ (priimta 2024 m. spalio mėn.) (OL C, C/2024/7057, 2024 12 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7057/oj).

([26]) Audito Rūmai. 2023 m. Komisijos biudžeto įvykdymo patvirtinimas: klausymas dėl EGADP, kuriame dalyvauja Komisijos nariai Valdis Dombrovskis ir Paolo Gentiloni (Biudžeto kontrolės komitetas, Europos Parlamentas, 2024 m. lapkričio 12 d.)[1] Europos Parlamentas *The 100 largest recipients of Recovery and Resilience Facility* („100 didžiausių pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę skirtų lėšų gavėjų“).

4.4. ***Investicijų poreikis dabartiniams ir būsimiems uždaviniams spręsti***

4.4.1. EESRK pritaria M. Draghi pranešime ([27]) pateiktai analizei ir išvadoms dėl to, kaip ES turėtų spręsti dabartinius daugialypius uždavinius ([28]): pakeisti pastaraisiais dešimtmečiais vyravusią itin mažo investavimo į Europos ekonomiką tendenciją ir skatinti tvarų konkurencingumą. Tačiau tai pasiekti sunkiau dar ir todėl, kad daugelis valstybių narių turi mažinti savo valstybės biudžeto deficitą ir skolos lygį, vykdydamos nacionalinius fiskalinius ir struktūrinius planus, nustatytus naujojoje ES makroekonominio valdymo sistemoje. Siekiant suderinti šiuos tikslus ir politiką ir užtikrinti jų tinkamą finansavimą, būtina laikytis dvejopo požiūrio. Pirma, turime geriau koordinuoti nacionalines investicijas ir jas sustiprinti Europos politikos gairėmis. Tam reikia stiprinti Europos semestrą ir gerinti jo veikimą. Antra, turime padidinti ES finansavimo pajėgumą, kitoje DFP iš esmės restruktūrizuodami ir didindami lėšas, kartu apsvarstydami galimybę sukurti Strateginių investicijų fondą, kuriame pirmenybė būtų teikiama Europos bendrųjų gėrybių ir nacionalinių investicijų, atspindinčių pagrindinius Europos politinius prioritetus, finansavimui. Be to, turėtume padidinti EIB finansavimo pajėgumą, parengdami naują patobulintą konkrečių „InvestEU“ programų versiją (pavyzdžiui, iniciatyvą „InvestAI“ ir paskelbtą Europos konkurencingumo fondą).

4.4.2. Dėl prieštaravimo tarp poreikio vienu metu spręsti staigaus investicijų didinimo ir poreikio sumažinti skolos lygį, nedarant neigiamo poveikio socialinės sanglaudos politikai, taip pat reikia imtis veiksmų, susijusių su mokestinėmis pajamomis. EESRK nuomone, į Europos ekonominę politiką reikėtų įtraukti gaires, kuriomis būtų skatinamas tinkamas, sąžiningas ir labiau koordinuotas apmokestinimas ES lygmeniu, padedantis skatinti ekonomikos augimą, o tai savo ruožtu galėtų lemti tvarų viešųjų pajamų didėjimą. Be to, šios mokesčių gairės turėtų būti pritaikytos kiekvienai valstybei narei, atsižvelgiant į jos ekonomikos struktūrą ir mokesčių sistemą, taip pat skatinant vienodą pajamų ir turto paskirstymą.

4.4.3. M. Draghi pranešime atkreiptas dėmesys į tai, kad ES santaupos, kurios yra 50 proc. didesnės nei JAV, nėra tinkamai panaudojamos investicijoms. Nebegalima atidėlioti veiksmų, būtinų kapitalo rinkų sąjungai užbaigti ir įveikti kliūtis, kurios trukdė tai padaryti tiek daug metų. Kartu ES turi peržiūrėti ir pritaikyti visas politikos priemones, kuriomis skatinama nukreipti kapitalą į ES prioritetinius investavimo tikslus.

4.4.4. Koordinuotos nacionalinės reformos ir investicijos taip pat bus vienas iš pagrindinių naujojo ES konkurencingumo kelrodžio elementų. Komisija paskelbė, kad bus sukurta nauja Konkurencingumo koordinavimo priemonė, kuri bus taikoma kartu su priemonėmis, kurių valstybės narės imasi bendriems konkurencingumo prioritetams įgyvendinti. Ji nurodo, kad Europos semestre ir priemonėje „NextGenerationEU“ įdiegtas reformų ir investicijų derinimo metodas, skirtas įgyvendinti ES prioritetus nacionaliniu lygmeniu, bus papildytas koordinuotais tarpvalstybiniais ir ES masto veiksmais, taikant Konkurencingumo koordinavimo priemonę. Šia priemone bus siekiama suderinti pramonės ir mokslinių tyrimų politiką ir investicijas ES ir nacionaliniu lygmenimis, ji bus taikoma kartu su supaprastintu Europos semestru, kuriame daugiausia dėmesio bus skiriama reformoms ir investicijoms į konkurencingumą nacionaliniu lygmeniu. Pagal kitą DFP Konkurencingumo koordinavimo priemonės įgyvendinimas bus remiamas iš naujo Konkurencingumo fondo. EESRK ragina išsamiau paaiškinti, kaip šios priemonės yra susijusios su ES semestru, kad būtų išvengta papildomo ir nereikalingo biurokratizmo.

Briuselis, 2025 m. balandžio 30 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Oliver RÖPKE

([27]) ES konkurencingumas. Žvilgsnis į ateitį – Europos Komisija.

([28]) Uždaviniai, kylantys vienu metu reaguojant į poreikį didinti savo ekonomikos našumą ir konkurencingumą, dideli geopolitiniai iššūkiai, atviro strateginio savarankiškumo koncepcijos taikymas tokiose srityse kaip saugumas ir gynyba, pramonės ir prekybos politika, pažanga siekiant žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos tikslų, socialinės sanglaudos stiprinimas ir Europos socialinių teisių ramsčio (ESTR) įgyvendinimas.